

واسیلی زاخارچنکو
رئیس کمیسیون روابط فرهنگی و بین‌المللی
کمیته دفاع صلح اتحاد شوروی

نیکالای رریخ

نقاش بزرگ بشر دومت

(بمناسبت صدمین سالگرد تولد)

در بین رجال ممتاز فرهنگ جهان نیکالای رریخ مقام شامخی را احراز نموده است. او از نقاشان و دانشمندان و رجال اجتماعی روسیه بشمار میرود بعد از حیات خود میراث عظیمی از آثار هنری یادگار گذارده است. طبع تصمیم شورای جهانی صلح صدمین سالگرد تولد ن. رریخ امسال در سطح جهانی برگزار می‌شود و دلایل کافی برای چنین تصمیمی وجود دارد.

نیکالای رریخ یکی از هنرمندان نادری است که زندگی جالب، اطلاعات و معلومات فوق‌العاده و استثنائی و قریحه و استعدادی کم‌نظیر داشته است. او چهل و دو سال در کشور روسیه و در حدود بیست‌سال در هندوستان و سه سال در ایالات متحده آمریکا زیسته است. تقریباً از کلیه کشورهای اروپا و آسیا و آمریکا دیدن کرده و پنجاه سال جزو هیئت علمی نقاط غیر قابل عبور آسیای مرکزی انجام وظیفه نموده است.

نقاش در دوران عمر طولانی خود بیش از هفت هزار اثر بوجود آورده است. این آثار در تمام جهان انتشار یافته و معروفیت جهانی دارند. آثار مذکور را میتوان در نگارخانه‌های مسکو و ولین‌گراد و پاریس و لندن و نیویورک و بوئنوس آیرس و بروکینگ و استکهلم و بمبئی و هلسینکی تماشا کرد.

در حدود سی کتاب آثار قلمی رریخ شاعر و نویسنده و فیلسوف جهان‌تگر، در کشورهای مختلف و بزبانهای گوناگون انتشار یافته است.

فعالیت اجتماعی رریخ بعنوان رئیس هنرستان جمعیت تشویق هنرنقاشی روسیه و مؤسس موزه جمعیت هنرهای مشترك در نیویورک و بانی انستیتوی وهش های علمی هیمالایا در هندوستان اهمیت فوق العاده ای دارد .

بالاخره «پیمان رریخ» که اساس و مبنای مقاله نامه بین المللی درباره حفظ و حمایت نفایس فرهنگی قرار گرفت مورد احترام عمومی در جهان واقع شد .

رریخ میهن پرست روس و مؤسس کانونهای فرهنگی و هنری همواره بکوشید تا روابط بین المللی فرهنگی را بهبود بخشد و اساس صلح و آشتی را مستحکم سازد .

باید دید که نیروی خلاقه نقاش که آثار وی را جزوغنای معنوی عالم بشریت قرار داده در چیست ؟ پرده های نقاشی رریخ که با درك روشن محیط اعجاب انگیزند ، جهان طبیعت را با دید تازه ای در نظر ما مجسم و مصور میسازند . این پرده ها مملو از پاکی هیجان آمیز و طراوت تکرار ناشدنی هستند . نه تنها رنگ و طراوت شکل آنها جلب نظر می کنند ، بلکه در تمام آثار خلاقه نیکلای رریخ افکار و عقاید بشر دوستی و نوع پروری و توجه و عشق به طبیعت اثر بخشیده است .

رریخ که سالیان دراز در هندوستان و بالاخص در هیمالایا میزیست دایره لمعارفی واقعی از مناظر کوهستانی و ناثر متقابل زمین و آسمان که با حضور انسان زینت یافته ، بوجود آورد .

بیهوده نبود که یوری گاگارین اولین فرزند فضا در توصیف شکل و صورت کره زمین از نظر يك نفر فضا پرورد بدون اختیار توجهش معطوف به خلاقیت رریخ شد و منظره این سیاره را بسا پرده های نقاشی نقاش شهیر مقایسه نمود .

گاگارین در دفتر خاطرات فضائی خود چنین مینویسد: « در اثر تابش اشعه خورشید از خلال اتمسفر زمین ، آفاق بزرنگ نارنجی روشن که تدریجاً به قوس و قزح تبدیل میگردد ، درمیآید ، یعنی رنگهای آبی و کبود و بنفش و سیاه . رنگ آمیزی گاما غیر قابل توصیف بود ، مانند رنگهای پرده نقاشی نیکلای رریخ ۱ »

خلاقیت و هنرمندی رریخ بعنوان يك شاعر و يك نویسنده جهانگرد و بالاخره مانند يك دانشمند در تمام جهان ارزش شگرفی پیدا کرده است ولی سهم وی شاید در تاریخ توسعه و پیشرفت فرهنگ انسانی تحت عنوان يك رجل اجتماعی اهمیتش بیشتر باشد .

نیکلای رریخ در سال ۱۹۲۹ در حالیکه نظرات و عقاید خود را در مبارزه در راه استقرار صلح و هم‌چنین مبارزه در طریق حفظ نفایس فرهنگی خرابی و انهدام، توسعه میداد، پیشنهاد کرد که قراردادی تحت عنوان «نامه صلح بمنظور حفظ نفایس» منعقد گردد. رریخ پیشنهاد کرد همان‌طور علامت صلیب سرخ نشانه‌ای از آدمیت و انسانیت است، پرچم فرهنگ صلح و دوستی نیز باید روی موزه‌ها و مؤسسات علمی و آثار فرهنگی باه دا آید. این سندی که در تمام دنیا بنام «پیمان رریخ» شهرت و معروفیت اثر عظیمی در مناسبات متقابل بین ملل ایجاد نموده است. طبق این پیمان مرض حفظ و حراست فرهنگی شامل کلیه آثار فرهنگی و آثار معماری و هنر و بنا و دست‌خط‌ها و کتب میشود. در این مورد نقاش ملی سرگی کونینکوف چه گفته که: «اصول اخلاقی رریخ میزان و پایه‌حقوق بین‌الملل گردید.»

دول شرکت‌کننده در امضای پیمان متعهد شدند که حتی در زمانه نفایسی را که در کشورشان وجود دارد از عواقب هرگونه مناقشات ممل محفوظ و مصون دارند.

از جمله کشورهای که مقاله‌نامه را تصویب کردند کشورهای شور و اکراین و بلاروسی بودند. اکنون کلیه کشورهای پیشرو جهان اعضای این پیمان بشمار می‌آیند. افکار و عقاید خیرخواهانه نیکلای رریخ مبنی بر از نفایس فرهنگی و حفظ و حمایت این اشیاء نفیس که تا پایان زندگانی تعبیم و تبلیغ میشد باین نحو صورت گرفت و تجسم یافت.

امروزه در شرایط مبارزه برای استقرار صلح و فرونشاندن تنش بین‌المللی ما میتوانیم افتخار کنیم که نقاش بزرگ بشردوست روس ما دراز فعالیت و خدمات خود را وقف ایجاد و حفظ نفایسی کرده که بشر نفایس را ذخیره نموده است.

نیکلای رریخ در سال ۱۸۷۴ در پتربورگ در یک خانواده حقوق‌داز بعرضه زندگانی نهاد. در همان دوران جوانی توجه و علاقه خاصی نسبت تاریخ و جغرافی و نقاشی ابراز نمود. در پایان تحصیلات خود در «ژیمناز» در زمان، هم وارد دانشکده حقوق شد و هم به آکادمی نقاشی راه یافت. پس پایان تحصیل اوقات خویش را محصور در نقاشی کرد. پرده‌های نقاشی به تاریخ روسیه و تاریخ باستان بشر و افسانه‌ها و اساطیر تخصیص یافته است.

قریحه نقاش تدریجاً به مرحله رشد و بلوغ میرسد و خلاقیت وی نمایان

میگردد. او در روسیه و سایر کشورها به سیر و سیاحت میپردازد و نقاشی نشاتر و تاریخ نظرش را جلب مینماید .

بهنگام وقوع انقلاب اکتبر ، رریخ برای گذارندن دوره نقاهت بعد از يك بیماری طولانی در فنلاند اقامت داشت . رریخ با توجه به رستاخیز روسیه ناموریت خویش را در پیشرفت و ترقی جهانی فرهنگ و هنر بین المللی احساس مینماید و آنرا منبع و مأخذ حسن تفاهم و انتشار نیکی و زیبایی میداند . مسافرتهاى زیاد او همراه با آثار نقاشی به اسکاندیناوی و ایالات متحده امریکا همیت دارد . وی در امریکا انستیتوهای اجتماعی و مراکز نقاشی و موزه‌ای بنام خود تأسیس کرد .

بالاخره آرزوی قلبی او دائر بر اینکه به هندوستان و آسیای مرکزی مسافرت نماید تحقق می‌یابد: رریخ در رأس يك هیئت فرهنگی ، ابتدا به تبت و سپس به منوستان و به صحرای گبی سفر می‌کند و چندین سال در آنجا به مطالعه علمی و هنری می‌پردازد .

در فواصل بین مسافرت چند ساله ، رریخ در سال ۱۹۲۶ از مسکو بازدید می‌کند و با لونا چارسکی مصاحبه مینماید .

رریخ آخرین دهه عمر خود را در هندوستان در هیمالایا گذراند و در آنجا يك انستیتوی علمی بمنظور مطالعه در اوضاع و احوال شرق تأسیس نمود . فعالیت ثمر بخش رریخ در هندوستان بمنزله يك پل فرهنگی بین شرق و غرب و وسیله استحکام دوستی بین ملل هندو شوروی گردیده است .

رریخ آرزومند بازگشت به میهن بود ولی جنگ دوم جهانی سد راه تحقق این آرزو شد . در سال ۱۹۲۷ یعنی قبل از آنکه بتواند به کشور شوروی عزیمت نماید ، مرگ بسر اغش آمد: *میراث انسانی و مطالعات فرهنگی*

در گذشت رریخ در هندوستان با اندوه فراوان مواجه شد . جواهر لعل نهرو رئیس جمهور هندوستان درباره رریخ گفت: «هر وقت من درباره نیکالای رریخ فکر میکنم از وسعت و غنای فعالیت و نبوغ خلاقه وی غرق در حیرت میشوم . نقاش بزرگ ، دانشمند ، نویسنده ممتاز ، باستان شناس و محقق ، در زمینه‌های بسیار کار کرده است . حتی تعداد پرده‌های نقاشی وی شگفت انگیز است . وی هزاران پرده نقاشی بوجود آورده که هر يك از آنها اثر بزرگی بشمار میرود» یاد نیکالای رریخ برای همیشه در خاطره انسانی که طالب صلح و نیک بختی و زیبایی و جمال است باقی و پاینده خواهد ماند .

میراث خلاقه نقاش مذکور که در تمام جهان انتشار یافته فوق العاده

غنی است .

تعدادی از نقاشی‌های ریخ که در سال ۱۹۰۳ ترسیم یافته به‌لغات
متحدہ امریکا برای استفاده در نمایشگاه ارسال شد. مؤسین نمایشگاه‌دہ
پرداخت عوارض گمرکی نقاشی فوق را نداشتند و از این چہندون
اطلاع نقاش آثار مزبور حراج شد و بدست خریداران متعدد افتاد. این
نقاشی‌ها بیشتر تصویر قلعه‌ها و ارکھای روسیہ بود.
موضوع قلعه‌ها و ارکھای روس در آثار هنری نقاش تصادفاً بوجود
نیامده. او چنین مینویسد:

«میہن بزرگ اما از تمام گنجینہ‌های معنوی تو، تمام زیبائہای
غیر قابل توصیف تو و تمام آثار پایان ناپذیر تو در فضای پهناور و قلل‌ہا
حمایت می‌کنیم... ہمہ روزہ افکار خودمان را بہ ساختن میہن و ست و
کامیابی آن معطوف میداریم».

نقاش و میہن‌پرست روس در این جملات معنی و مفہوم بزرگ را
بودیعدنہاد. باین ترتیب پردہ‌های نقاشی ارکھای روسیہ و آثار باستانی د از
میہن در زیر قلم نقاش اهمیت خاصی پیدا کرد.
این نقاشی‌ها، بزرگی روح ملتی را کہ در راه حفظ آزادی و المل
میہن و زیبائی و پایان ناپذیری قد علم کرده‌اند، مجسم مینماید. این ست و
کیفیت نقاش در تمام مدت زندگانی وی با او قرین و ہمراہ بود.
قلعه‌ها و ارکھای روسیہ نہ تنها معرف نوابغ ملی است کہ توانا‌اند
این چنین آثار معماری بوجود آورند، بلکہ آثاری است کہ در برابر حاک و
محاصره‌های قرون و اعصار مقاومت نموده‌اند و در دورہ جنگ جهانی؛ نیز
اهمیت خود را از دست نداده‌اند.

ترجمہ نورالہ بھی

پژوہشکاہ علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی